

[Vzpomínáme na PhDr. Karla Sosnu \[1\]](#)

Autor:

- [RICHTER, Vít](#) [2], [SOSNA, Karel \(ml.\)](#) [3], [TURKOVÁ, Helga](#) [4], [VAVREČKOVÁ, Věra](#) [5], [VOHLÍDALOVÁ, Věra](#) [6]

Číslo:

- [2022, ročník 31, číslo 1](#) [7]

Rubrika:

- [Osobnosti](#) [8]

Klíčová slova:

- [nekrology](#) [9], [Sosna, Karel](#) [10]

Dne 13. února 2022 ve věku 80 let zemřel [PhDr. Karel Sosna, významný český knihovník, bibliograf a dlouholetý ředitel Parlamentní knihovny](#) [11]. Narodil se 29. srpna 1941 a prožil život naplněný událostmi.

Níže se dočtete, jak na něj vzpomínají jeho spolužačky z vysoké školy Věra Vohlídalová, Věra Vavrečková a Helga Turková a rovněž jeho syn Karel Sosna a Vít Richter.

Věra Vohlídalová

Red. pozn.: Tento text byl napsán 17. února 2022.

Je to tři neděle, co jsem s Karlem mluvila. Byl spokojený ve svém novém domově, kam se před asi půl rokem přestěhoval. V Rezidenci RoSa se cítil jako v bavlnce. Měl péči moderního důstojného domova pro seniory.

Ač omezen dlouholetou nemocí, byl mobilní, a dokud to před covidem šlo, setkávali jsme se na srazech našeho ročníku knihovnictví, který jsme absolvovali v roce 1964. Těšili jsme se v telefonických rozhovorech na to, že už to zase půjde a i já se do té Prahy vypravím na setkání.

Už nás zbylo málo a začínají nám zbývat vzpomínky. Nejsou ale vůbec smutné. Většina z nás byla i je docela aktivní i po opuštění zaměstnání, a tak bylo o čem si na setkáních povídat. No a Karel byl studna informací a vždy s sebou přinášel – tak jako za studií – veselou mysl.

Je mi to moc líto a jen doufám, že odešel, aniž pocítil...

Karel a já jsme od počátku našeho života studentského a poté profesního měli nejenom podobné názory na svět a společnost kolem nás, ale stejný smysl pro humor. Kdykoli byla chvíle, kdy jsme se študácky radovali z volných chvil po přednáškách nebo na výcvikových táborech, byly vtipy, humor, legrace vždy přítomné. Díky Karlovi jsme se naučili dělat si legraci i sami ze sebe. Jiskry sebereflexy a mladistvého kritického pohledu na dění, posilovaného začínajícím jarním vánkem pokusů o přeměnu společenství v počátcích 60. let, nás přivedly k aktivitě už navždy.

Karel se v i v mém profesním životě zařadil mezi přátele, kteří uměli pomáhat a na které jsem se

mohla spolehnout. Financování stavby liberecké knihovny byl nekonečný boj o zdroje na stavbu. Sněmovna Parlamentu byla šance, jak je získat. Nekonečné, opakované stepování před sněmovnou a kontakty na důležité poslance trpělivě a ochotně zajišťoval Karel. A navíc mi poskytoval azyl v Parlamentní knihovně. Chybět mi bude při diskuzích ke všemu, co nás spojovalo, iritovalo, zajímalo v naší profesi i ve společnosti. Chybět bude nám všem, kteří jsme v prořídlem ročníku zbyli.

[12]

Karel Sosna v Parlamentní knihovně v roce 1998

Věra Vavrečková

V letech nepěkných a pro mnohé velmi obtížných přijal ztrátu svého postavení a nemožnost pracovat v oboru bez pocitu ublížení. Nezažili jsme rozšafnějšího a usměvavějšího prodavače elektrických spotřebičů ve Skořepce, hned vedle obávané Bartolomějské. Vzdychat jsme ho viděli jenom jednou, na výcvikovém táboře na Albeři. Tam si spálil záda tak, že měl ramena plná puchýřů a druhý den na ně měl nasadit batoh s plnou polní.

K poskytnutí azylu v knihovně (viz výše text Věry Vohlídalové, pozn. red.) bych dodala, že nám ostatním poskytl i možnost scházet se v krásném prostředí její kavárny.

Helga Turková

Karla Sosnu jsem poznala na podzim 1959. Po pětítýdenní zemědělské brigádě se nás sešlo na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dvanáct (později jedenáct) posluchačů knihovnictví z Čech, Moravy a Slezska. Vedle studia se slušelo poznávat i společenský život večerní Prahy. V prvním ročníku byli mezi dívkami jen dva studenti – Karel Sosna a Jaroslav Novotný. Zvláště Karel nám poskytoval ochranný doprovod při našich toulkách. Patřil k těm, kteří bydleli na koleji, kde získal hodně zkušeností. Vysvětloval nám např., že se nedoporučuje míchat červené a bílé víno.

Náhoda způsobila, že jsme zjistili, že oba máme rádi Malou Stranu. Ukázalo se, že Karel tam bydlil při studiu Střední knihovnické školy na internátu v bývalém Sporckově paláci č. p. 321, kde sestry boromejky poskytovaly do přerušení své činnosti v roce 1950 prázdninové pobyty dětem. Jako pětiletá jsem v tamní zahradě pod Petřínem takový pobyt prožila. Chodily jsme na májové mše do kaple sv. Notburgy a moc se nám líbila socha Anděla u vchodu. Toužila jsem se dozvědět, zda socha ještě existuje. Ale Karel mi vysvětlil, že kluci hrávali se zaujetím na chodbě fotbal a socha byla rozbita.

Pět let na vysoké škole uteklo, roku 1964 jsme promovali a získali tehdy (jako poslední ročník) titul promovaný knihovník. Zažili jsme ještě fenomén tzv. umístěnek, ale až na malé výjimky jsme zůstali v Praze, což usnadňovalo naše další kontakty.

Karel Sosna po celou dobu, co jsem ho znala, zůstával stejný. Vždy v pohodě, usměvavý, rozvážný, připravený ke spolupráci a k pomoci. Nikdy si nestěžoval, ačkoliv jeho odborná kariéra byla po roce 1968 přerušena na téměř dvacet let. Až po změně v 17. listopadu 1989 se mohl vrátit k svému oboru.

Ve svém [příspěvku k mému životnímu jubileu](#) [13] pro *Sborník Národního muzea v Praze, řada C - Literární historie* (2012, roč. 57, č. 1-2, s. 174-175) vzpomínal, že jsme byli jmenováni stejný den, 2. dubna 1990, do funkce ředitelů, on Knihovny Federálního shromáždění, nyní Parlamentní knihovny, já v sousední Knihovně Národního muzea a Vojtěch Balík v nedalekém Klementinu v Národní knihovně v Praze (nyní Národní knihovně ČR). V letech 2001 až 2009 působil Karel Sosna jako člen Vědecké rady Národního muzea. Na závěr stati vzpomínal na vzájemnou spolupráci při výstavách a při soupisu starých tisků Parlamentní knihovny. Uvedl, že jsme již tehdy plánovali propojení obou depozitářů našich sousedících knihoven chodbou pod Vinohradskou třídou, k čemuž došlo až při generální rekonstrukci historické budovy Národního muzea.

Dalším naším pojátkem byl černínský zámek Petrohrad. Oddělení zámeckých knihoven Knihovny Národního muzea, kde jsem s výjimkou patnácti let ředitelování celý život pracovala, spravuje také malou svozovou knihovnu z Petrohradu. Na zámku bylo po roce 1948 umístěno zdravotnické zařízení, které vedla Karlova manželka Zdena. Všichni jsme jim trochu záviděli romantické bydlení, byť vzdálené Praze. Nicméně jsem je oba, milovníky hudby, často potkávala v Rudolfinu i jinde. Po nečekaném odchodu manželky měl ještě Karel možnost tam pobývat. Ačkoliv měl život velice ztížen zdravotními procedurami, které musel podstupovat třikrát týdně, zase si nikdy nestěžoval. Jako jeden z mála pravidelně dojížděl na občasná setkání našeho ročníku, kdy nám azyl obětavě poskytovala spolužačka Věra Vavrečková-Hyhlíková. Zajímavé bylo, že při jednom odchodu si vzpomněl na osud sochy Anděla a ubezpečil mě, že on se na jeho devastaci nepodílel! Těšili jsme se, že se po skončení pandemie zase sejdeme, popovídáme si i vzpomeneme čtyř spolužáků, kteří nás předešli. Při případném dalším srazu si budeme, bohužel, připomínat i našeho vždy pozitivně naladěného kamaráda Karla Sosnu a jeho dlouholeté i obdivuhodné knihovnické zásluhy.

Karel Sosna (ml.)

Red. pozn.: Jde o text smutečního projevu předneseného na pohřbu PhDr. Karla Sosny, který se uskutečnil 23. února 2022 v malé obřadní síni krematoria v Praze-Strašnicích.

Můj tatínek, Karel Sosna, se narodil 28. září 1941 v pražské porodnici u Apolináře. Válku strávil se svými rodiči Helenou a Karlem v bytě v dnešní Patočkově ulici na Břevnově. Při jedné nedělní procházce na Vypichu se svým tátou sledovali vzdušný souboj leteckých stíhačů. S mámou prý zase projížděl ulicí v Holešovičkách těsně před atentátem na Reinharda Heydricha. Na jedné straně ho léčil německý lékař, na druhé po nich během pražského povstání Němci, jdoucí pro raněného vojáka, stříleli.

Po válce opustili rodiče Prahu a odstěhovali se na Šumavu, odkud rod Sosnů pocházel. Jeho nejstarším dohledaným předkem byl Šimon Schulta po gruntě Sosna (1630-1699 Svojnice u Strunkovic nad Blaníci). Rodiče velice krátce po válce bydleli v Prachaticích. Tam mladý Karel objevil další paradox války, kdy ho Američané, stejně jako dříve Rusové, obdarovávali identickými potravinovými konzervami. Poté se přestěhovali do Volar, kde začali provozovat obchod (koloniál)

a narodil se jim druhý syn Jiří.

Kopce na lyžování i sáně byly vlastně přímo ve městě a za městem zamrzal pivovarský rybník na bruslení. Jednou při střetu koňského spřežení s jeho sánkami utrpěl Karel vážný úraz, ale uzdravil se bez následků. Během rekonvalescence prý přečetl celou volarskou knihovnu. Jízda na lyžích lesem, mezi stromy byla vždy velkým dobrodružstvím. Ještě při oslavě svých 80. narozenin vzpomínal na koupání ve Vltavě. Místo bylo u železničního mostu v Dobré nad nedalekým soutokem obou pramenů Teplé a Studené Vltavy.

Ve Volarech začala i jeho školní docházka. Jako školák byl neustále premiant, hodně četl a své vědomosti předával i dalším spolužákům. Na základní škole se také – jako všichni lidé v pohraničí – zúčastňoval honby za balony, které při správném směru větru přilétaly – jako nástroj studené války – s letáky a propagandou ze sousedního Bavorska. Balony měly velké rozměry a ten igelitový sloužil hospodyňkám jako přehoz přes postele nebo jako nepromokavý ubrus. Gumový balon sloužil dětem na děláni bublin a práskačky.

Láska ke knihám přivedla Karla až ke studiu na Knihařské průmyslovce v Praze a poté ke studiu na vysoké škole – na Karlově univerzitě, obor knihovnictví, které ukončil také jako premiant. V té době se mu narodil druhý bratr Václav. Nezapomenutelný je příběh, kdy se s jednou spolužačkou ve Vojanových sadech učili tak intenzivně, až zde byli uzamčeni a byli nuceni zde přenocovat. Nedělní obědy trávil u své tety Pavly a babičky Toničky. Ta získávala placené informace o životě mladého Karla díky vrátnému na koleji. Díky tátovu přeplácení vrátného to byly informace vesměs pozitivní. O tom, že založili se spolužáky spolek na obranu bílé myšky, se pravděpodobně nikdy nedozvěděla.

Na základě jeho studijních výsledků mu bylo nabídnuto místo bibliografa na tehdejší Ústavu dějin socialismu. Při vyhodnocování, sumarizaci a archivaci zpráv, článků a dalších materiálů, které mu prošly rukama, si udělal vlastní názor na tehdejší dění a hlavně na následnou okupaci Československa. Názor, který nehodlal změnit. A proto byl z práce vyhozen. Jiné zaměstnání sháněl těžce. Každé jeho zaměstnání bylo tehdejší režimem posuzováno a většinou zamítnuto. Řadu let pak vykonával různé méně kvalifikované profese, živil se např. prodejem elektrospotřebičů v Elektro-Praga Hlinsko, prodejem tapet v OSPAP nebo prodejem reklamních materiálů v Bohemians Praha. Byla to pro něho doba těžkých zkoušek, zvláště když si v té době prošel i velkým osobním zklamáním. Tatínek se však i tehdy projevil své schopnosti, byl úspěšný i v těchto tzv. praktických činnostech. Pravděpodobně mu pomáhal jeho příznačný životní optimismus a um prodavače po otci. Jeho největším tehdejším úspěchem byl prodej tapet na nově vzniknuvší sídliště Jižní Město. Tatínek byl vždy velmi komunikativní a i v té době – jako v celém svém životě – měl řadu dobrých přátel.

Jeho dalším životním milníkem byl rok 1977, kdy začal pracovat ve společnosti Kovoprojekta a seznámil se s svojí maminkou. Byla to prý láska na první pohled, maminka na něj vybafla zpoza stolu s ubrusem. Přestože žili odděleně v takzvaném víkendovém manželství, kdy on v týdnu pracoval v Praze a ona v psychiatrické léčebně v Petrohradě, měli spolu harmonický vztah, z kterého jsem vzešel já a posléze můj mladší bratr Ondřej. My vyrůstali v Petrohradě s maminkou, s tatínkem jsme trávili víkendy a dovolené. O víkendech jsme často byli v Praze, rodiče chodili na koncerty vážné hudby a maminka prala prádlo v automatické pračce, kterou jsme na venkově neměli. Cestování se stalo pro naši rodinu velkou radostí. V osmdesátých letech jsme byli na Slovensku, v Jugoslávii, NDR a Maďarsku. Po sametové revoluci jsme projeli Německo, Rakousko, severní Itálii, Švýcarsko a jižní Francii.

Revoluční období jsem vnímal velmi intenzivně. Často jsem při poslechu rozhovorů slýchal, abych to neříkal ve škole nebo mě vyhodí. Po revoluci mohl tatínek konečně pracovat v oboru, stal se vedoucím knihovny Federálního shromáždění. Budova nám připomínala čerpací stanici, proto jsme s oblibou říkali, že táta dělá na benzince. Jako mladý jsem miloval tatínkovy služební cesty, protože nám vždy přivezl buráky, bonbony nebo plechovku z letadla a exotická mýdla a šampony z hotelů. Po roce 1998, kdy jsem se začal studovat vysokou školu a k tatínkovi jsem se přistěhoval, jsem jeho cesty miloval o to víc. Měl jsem poté totiž volný byt pro kamarády. Několik let, než jsem poznal svoji manželku, jsme pravidelně chodili v pondělí on do vinárny a já do hospody a v pátek odjížděli za maminkou do Petrohradu. Nezapomenu, když jsem mu ukázal svoji novorozenou dceru Alici, jak nechtěl přijmout, že se stal dědečkem. Připadal si prý spíš jako strýček. S vnučaty měl pak ale vřelý vztah, rád je zkoušel z angličtiny a zeměpisu. Na důchod se tatínek přestěhoval za maminkou do

Petrohradu, na sklonku života zpět do Prahy.

Na svém tatínkovi jsem nejvíce obdivoval jeho vřelý vztah k mamince. Snad nikdy se významně nehádali, byli k sobě i k nám velmi ohleduplní a láskyplní. Tatínek mě nikdy nekritizoval, naopak mi občas poskytl velmi dobrou a cennou radu, což jsem si plně uvědomil až později. Dále jsem obdivoval jeho schopnost domluvit se nejméně ve čtyřech světových jazycích.

Milý tatínku, odešel jsi od nás ne tak dlouho po úmrtí naší drahé maminky a budeme s Tebou už jen ve vzpomínkách. V těchto smutných posledních chvílích jistě nelze vyjádřit vše, čím jsi pro mě a celou naši rodinu byl a za co ti chceme ještě naposledy poděkovat a co si chceme připomenout.

[14]

[15]

Karel Sosna při oslavě svých 75. narozenin v roce 2016

[16]

Z oslavy 80. narozenin v roce 2021

Vít Richter

Red. pozn.: Jde o text smutečního projevu předneseného na pohřbu PhDr. Karla Sosny, který se uskutečnil 23. února 2022 v malé obřadní síni krematoria v Praze–Strašnicích.

Vážení smuteční hosté,

v posledních desetiletích většina špatných zpráv přichází elektronickou poštou. Tak tomu bylo i minulý týden, kdy jsme se dozvěděli, že zemřel dr. Karel Sosna, knihovník, dlouholetý ředitel Parlamentní knihovny, náš spolupracovník, který se celý život neúnavně angažoval za svůj obor a také náš kamarád a přítel, se kterým jsme strávili bezpočet vášnivých diskuzí, ale také krásných chvil zábavy a radosti u dobrého vína.

Knihovníkem se stal v roce 1964, kdy vystudoval knihovnictví na Karlově univerzitě. Vzápětí začal působit jako bibliograf v Ústavu dějin socialismu, který byl po roce 1968 jako sídlo kontrarevoluce rozprášen. Doktora Sosnu čekalo mnohaleté putování po různých institucích, kde působil tak trochu utajeně v řadě profesí jako prodavač, rešeršér, překladatel, tlumočnick i knihovník.

V roce 1990 nastala šťastná chvíle, kdy prostřednictvím prof. Jiřího Cejпка dostal nabídku stát se ředitelem tehdejší knihovny Federálního shromáždění. Jak sám řekl, byla to nabídka, která se neodmítá. Během jeho působení se knihovna proměnila v moderní informační instituci. A to i díky tomu, že se trvale obklopoval mladými a aktivními spolupracovníky. Dnes se nám zdá samozřejmé, že můžeme prohledávat tisíce parlamentních dokumentů v digitální podobě, a byl to právě dr. Sosna, který v roce 1995 patřil k iniciátorům projektu Digitální knihovny Český parlament.

Pravidelně zastupoval české knihovny na mezinárodním fóru, byl dlouholetým členem výkonného výboru SKIP, členem poradního orgánu ministra kultury Ústřední knihovnické rady a také naší knihovnickou spojkou k poslancům při prosazování knihovního zákona. V roce 2003 získal významné knihovnické ocenění – medaili Z. V. Tobolky. Shodou okolností to byl právě on, kdo navrhl, aby toto ocenění neslo jméno zakladatele Parlamentní knihovny, jehož si velmi vážil. Dr. Sosna byl také nositelem ceny ministerstva kultury za přínos k rozvoji české kultury.

Dovolím si tvrdit, že knihovnický život Karla Sosny byl tak trochu splněným snem. V jednom jeho rozhovoru jsem zachytil, že již od svých šesti let, kdy začal chodit do volarské knihovny dříve než do školy, chtěl být knihovníkem. Je skvělé, když se sny plní. My všichni z knihoven máme radost, že se Karlovi jeho životní sen opravdu splnil. A jsme rádi, že jsme mohli přitom být s ním.

Čest jeho památce!

Fotografie z rodinného archivu laskavě poskytl RNDr. Karel Sosna, Ph.D., syn PhDr. Karla Sosny.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-1/vzpominame-na-phdr-karla-sosnu>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-1/vzpominame-na-phdr-karla-sosnu>

[2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/richter-vit>

[3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/sosna-karel-ml>

[4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/turkova-helga>

[5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/vavreckova-vera>

[6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/vohlidalova-vera>

- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-1>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/osobnosti>
- [9] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/nekrology>
- [10] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/sosna-karel>
- [11] https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=00000524&local_base=SCK
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/909/sosna1.png>
- [13] <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/amnphl/57-1-2/laudatio-dr-helze-turkove>
- [14] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/909/sosna2.jpg>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/909/sosna3.jpg>
- [16] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/909/sosna4.jpg>